EN UNDERUISNING AFF DEN HELLIGE SCRIFFT, OM DENNE TROENS FRUCT SOM KALDIS MILDHED ELLER SACTMODIGHED.

PEDER PALLADIUS.

MDLIII.

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Det Kongelige Bibliotek / The Royal Library (Copenhagen)

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Det Kongelige Bibliotek / The Royal Library (Copenhagen)

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Det Kongelige Bibliotek / The Royal Library (Copenhagen)

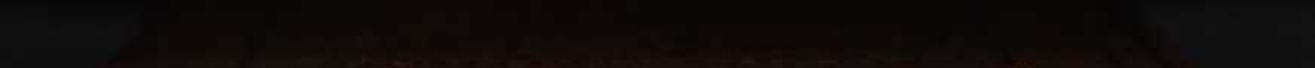

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Det Kongelige Bibliotek / The Royal Library (Copenhagen)

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Det Kongelige Bibliotek / The Royal Library (Copenhagen)

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Det Kongelige Bibliotek / The Royal Library (Copenhagen)

L. N. 1300.
4-27
8°

LN 1300
ex. 4

Kay Høegs bks.

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Det Kongelige Bibliotek / The Royal Library (Copenhagen)

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Det Kongelige Bibliotek / The Royal Library (Copenhagen)

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Det Kongelige Bibliotek / The Royal Library (Copenhagen)

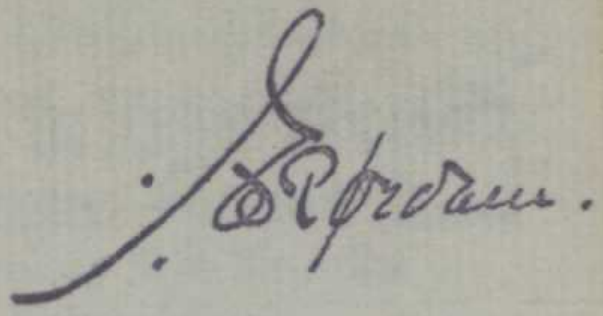

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Det Kongelige Bibliotek / The Royal Library (Copenhagen)

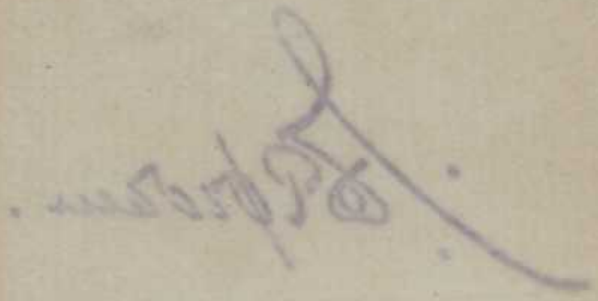

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Det Kongelige Bibliotek / The Royal Library (Copenhagen)

En vnderuisning
aff den hellige Scrifft/
Om denne Troens frucht
som kaldis Mildhed eller Sactmodighed.

Peder Palladius.

Matth. V.

Salige ere de Sactmodige/ Thi de skulle beside Jorden.

M. D. Liii.

12

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Det Kongelige Bibliotek / The Royal Library (Copenhagen)

1 Arbeth holder minnisken fra
onde tacher och gieringer
2 forfremer den till neringh
och beringh den korsk or sund
3 fordriffuer hingdom, och
4 holderseth hungre maffue
till bordz fører med sigh
5 mad och øll smayer den vel
6 fører et tret legome till
Sengh

Nihil melig pace &
Concordia
Jeg ingen tingist i werden
wed,
Bedre en fred och Enighed

Var wold skall gaa for Reth och
skiell: Da wor iy helte
herre en Frell:

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

Kay Hoegs Samling 1970

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Det Kongelige Bibliotek / The Royal Library (Copenhagen)

Erlig oc Velbyrdig Mand
Eskil Dye Kongelig Maiestats
Rentmestere ynsker ieg Pe-
der Palladius.

Naade och Fred aff Gud
Fader ved Jesum Chris-
tum. Kære Her Rentmeste-
re effter en euig tacksigelse
for alle velgerninger / skenc-
ker ieg eder en liden vndervisning / om fred
oc enighed at holde met sin Neste / som ieg
lod vdgaa paa Prenten / til at brugis mod
det / som Satan / alle Christnis modstander /
haffuer allerede begynt met kiff och trette /
met klammer oc bulder / vdi nogle kiøbste-
der / besynderlige her i Sialand / huor aff
der pleyer at komme meget ont och wlyst i
land oc Rige / det Gud naadelige affuen-
de / oc styre den arstinde och wuen som saar
sin klinte iblant Guds ord / at forderffue
fattige Christne met / bedendis att ville icke

forsmaa

forsmaa dette lille/forhaabendis at det kand
so noget hielpe til gaffns oc til Guds are/
naar at Sognepresterne ere flitige til at hol-
de deris Almue disse Sager faare/oc affuerte
bulder oc trette. Eder Gud Almectigste befa-
lendis. Screffuit i Kiøbenhaffn den Søn-
dag nest faar S. Mortens dag
Guds Aar M. D. Liij.

Huad Mildhed eller. Sactmodighed er.

Mildhed / Sactmodighed / Barmhiertighed Miskūd hed / Taalmodighed / medlidelse / benaadelse / offuerbarelse oc tilgiffuelse. Disse kōme noget nar offuer ens met huer andre / oc mercke at forlade oc tilgiffue stedze oc altid sin fattige Neste alt det / som hand haffuer brudet hānem imod / Lærer aff mig / siger Christus Matt. xi. Thi ieg er mild oc ydmyg aff hiertit. Mild til at forlade al fortørnelse / och ydmyge til at tiene alle andre / Dauid siger / Psal. Li. Gud forbarme dig offuer mig / Det er / forlad mig alle mine Synder / Oc den arme Taaldere sagde / Luc: xviii. Gud ver mig naadig och barmhiertig / det er alt sammen sagt om syndernis forladelse. Matth. v. Salige ere de Milde / det er / de Sactmodige / sō gerne forlade oc tilgiffue al fortørnelse.

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Det Kongelige Bibliotek / The Royal Library (Copenhagen)

Nu vil Gud almectigste/at lige som hand er Mild oc Barmhiertig/til ath forlade/ saa skulle wi fattige Christne ocsaa vere imod vor Jeffn Christē altid redebaane oc veluillige til at forlade huer andre indbyrdis. Veter/siger Christus/Barmhiertige/ lige som eders himmelske Fader er Barmhiertig. Luce vi.

☞ Der findis ocsaa mange drabelige Wager i den Hellige Scrifft der til/ at ith Wennisske/ som vil vere en Christen/ bør at vere mild/ oc snar til at forlade oc tilgiffue/ oc icke at vere heffngirrig imod sin Neste.

✿ Den første sag/ er en aluorlig Befalning/ at Gud befaler huer Christen atforlade oc tilgiffue al skyld oc brøde/ som hans Neste kand findis at vere brødig vdi imod hannem.

Tht/ saa staar der screffuit hoss Matthaū i det xviii. Der som din Broder

(det er

(det er din Neste) synder mod dig/ da forlad hannem/oc der Peder spør hannem at huor tit det maa ske/ da siger hand/ Halffierdesinds tiue gonge/ siu gonge/ det er/ Saa tit oc saa offte/ som det skeer/ at vor Neste fortørner oss.

Det samme siger hand ocsaa en anden sted om samme Befalning/ Matt: v. Ver til freds oc mediidig met din modstandere/ som du est paa veyen met etc.
Oc hoss Lucam i det xvii. Der som din Broder synder mod dig vnderuise hannem/ oc der som det fortryder oc angrer hannem/ at hand haffuer fortørnet dig/ da forlad hannem det etc.

✿ Den anden sag er it Løffte/ huor met Gud loffuer oc tilsiger dem/ som ville forlade/ at de skulle blif-ue ved och beholde forladelse.

Tht saa siger Christus/ hoss Lucam

i det

i det vi. Cap: Forlader oc eder skal forladis
Oc hoss Matthæum i det vi. Capi: Der
som i forlade Menniſker deris Synder/ da
skal oc eders Himmelske Fader forlade eder
eders Synder. Det skal icke saa forstaas/
at wi kunde forhuerffue Synders forlade-
se/ met vor forladelse/ Thi den saa wi aff
Guds blote Barmhiertighed oc naade/ Mē
at hand vil icke bryde op igen met oss/ men
vil lade oss beholde Naade oc Syndernis for-
ladelse/ om wi ville forlade vor Neste. Ville
wi haffue Naade och forladelse aff Guds
barmhiertighed/ da bør oss io at beuise vor
Neste Naade oc forladelse/ aff vor Barm-
hiertighed.

✿ Den tredie sag er en Trusil/ huor
met Gud truer alle dem/ som ere wmilde
oc wbarmhiertige mod deris Neste.

✿ Thi saa siger Christus. Matt: vi.
Der som i icke forlade Menniskerne/ Da
skal icke heller eders Fader forlade eder/ e-
ders Synder. Matt: xviii.

Saa

Saa skal ocsaa min Himmelske Fader gøre mod eder (det er/ kaste eder i Fenpel) om i icke forlade/huer sin broder / aff eders Hierter. Det er / Hand vil sige eder al venskab oc forladelse op igen/ oc gaa til streng rat met eder/vden al Barmhiertighed /om i ville icke vere barmhiertige / Der saar/ huo der er wbarmhiertig mod sin Neste / Hand skal ingen Barmhiertighed haffue aff Gud.

✤ Den Fierde sag er vor Skel och Fornufft / som giffuer oss klarlige nock saare/ ath oss bør at vere lige saa sindede imod vor Neste/ som wi ville ath hand skal vere sindet imod oss.

Thi saa siger Christus Matt. vii. Alt det som i ville / ath Menniskerne skulle gøre imod eder/Det gøre i imod dem. Thi det er Louen oc Propheterne/ det er/ Det er Naturlig Low/oc der paa henger al vor omgengelse met vor Neste.Ville wi at hand skal see igennem Fingre/ forlade/tilgiffue oc

forglem-

forglemme vor bøn/ oc bare offuer met oss oc haffue medlidelse met oss/da bør oss to at gøre hannem det samme skel igen. Thi ellers gøre wi hannem wskel/oc icke det som wi ville hende oc haffue aff hannem.

❧ Den femte sag/ er den almindelig fred oc roligheds/den bør oss icke at forstyre men mere hielpe til ath den kand ved macht holdis.

Thi saa siger Christus Mar: ix. Holder fred iblant eder/ Oc S. Poul siger Rom: xii. Kand det ske/ da holder fred met alle Mennisker/ saa meget som eder er mueligt/ Verer icke heffngirrige min aller kariste/men lader vrede fare. etc. Rom: xiiii Lader oss efterfølge det som hører til fred oc til opbyggelse imellom oss indbyrdis. Thi siger hand i Cor. xiiii. Gud er icke wenighedz Gud det er/ hand vil icke vere deris Gud/ som ere tuedrectige/oc tretactige men deris som elske fred oc enighed.

Den

❧ Den stette sag er en Christen Bøn/ som aldelis forhindris oc bliffuer wduelig naar Had oc Heffngirrighed voxer vdi oss.

Thi det beuiser Christus Matt vi. i det/at hãd sette straxs bag op til Fader vor/dette stycke/om vor Forladelse mod vor Neste.

Och S. Pouel siger/i. Timot: ii. Jeg vil at Mendene skulle bede alle vegne/ oc opløffte rene Hender/ foruden Vrede oc wsamdrectighed.

S. Peder giffuer ocsaa klarlige nock til kende/i. Petri iii. At en Christen Bøn forhindris vdaff tuedrectighed oc ond forligelse. Der som vor Bøn er forhindret oss saare/ saa er alt andet gaat borte saar oss/ Der saare kand der oc inted vere grummere oc gruseligere/ end at Dieffuelen/ kand tage oss vor Bøn fra/ved Vrede och Heffngirrighed/ ath wi kunde icke sige met en god

god ſammittighed / forlad oſſ vor ſkyld / ſom wi forlade etc.

✿ Den ſiuende ſag er Guds are / i det hand er den / ſom bør at heſſne.

Thi ſaa ſtaar der ſcreffuit Deut: xxxi. Rom: xii. Giffuer mig Heffnen / ieg vil vederlegge / ſiger Herren. Der faar bør oſſ at lade Hannem beholde ſin are / thi at hand maa det ingen lunde lide / at wi tage den fra Hannem.

✿ Den Ottende ſag er / Syndſens ſtørhed / oc ſuarhed / huor aff vor ſkyld findis at vere mod Gud ſtor oc ſuar / frem for vor Meſtis bryſt er mod oſſ.

✿ Matt: xviii. Thi ſaa ſtaar der / at den onde Suend vaar ſin Herre thi tuſinde pund ſkyldig / Det vaar treſinds tiue mael hundrede tuſinde Kroner / Thi huer pund vaar ved Treſinds tiue Kroner / Oc hans Stoldbroder vaar Hannem eckon hundrede

Sølpendin-

Hølpendinge skyldig/ det er/ Hundrede dag-
løns pendinge/ stycket tre skillinge / kand
løbe ved vi. Daler / Huad vaar det mod
den anden sum/ Der saare/er den wrat och
skade/som wi kunde faa aff vor Meste / in-
ted eller lidet regnendis imod den skyld och
bryde/som wi daglige falde saar Gud met/
Thi Gud er euig och almectig. etc.

✿ Den niende sag/er/ at betencke Guds
Naade och Mildhed /Huor met hand lader
sig euige och altid beuegis til at forlade oss
vore Synder.

Thi saa siger hand hoss Prophe-
ten Ezechielem i det xviii. Naar it Men-
niske vil omuende sig / vil ieg aldri komme
hans wratferdighed ihu.

Oc Taulerus siger/ der som wi rec-
ke hammen en finger / da recker hand oss /
sin hele haand/ Oc at wi ere aldri saa rede-
bone til ath bede/ at hand er ey mere redebon
til at giffue.

Det gaff

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Det Kongelige Bibliotek / The Royal Library (Copenhagen)

Det gaff vor Herre Christus oss til kiende/ met den forlorede Søn och hans milde Fader/ som løb imod hannem oc tog hannem til Naade.

✤ Den tiende er at betencke/ at vor Neste (Matt: xviii.) er vor medtienere/ oc høret den samme Herre til/ som wi høre til/ Oc beggis vor Herre vil fortrøde det/ om wi fare hart aff sted oc ere strenge met huer andre/ efterdi at hand farer selff saa mildelige aff sted met oss och vor brøde/ som hand bleff vred paa den onde Suend i Euangelio oc loed hannem kaste i Fenxel/ som hand skulde aldri komme vdaff igen. For hand greb sin medtienere i halss oc haar/ oc vaar saa haard oc grum mod hannem.

✤ Den Elleffte sag er/ den Hellig Aands oc alle Englis oc alle fröme Christenis bedrøffuelsse/ som hand oc de bedrøffuis met/ naar wi ere heffngirrige oc strenge mod

ge mod dor Meste/ Thi det gør dem alle ont/oc de klage det stray saar dem euige Kö-ge som vil holde regenskab met oss/som dem samme lignelse hoss Matthæū i det xviii. vduiser.

✿ Dem tolffte sag er Pinen for Heffne girrighed/ at saadanne skulle antuordis de Euige Bødeler i hender paa Domme dag som Kongen loed antuorde dem onde Suend hen.

Disse tolff Sager bør en Christen vel at betencke oc offuerueye/ naar hand er fortørnit aff sin Meste lidet eller meget/ huilcket hand begynder at vil drage hannem effter/ och icke afflade før end hand bliffuer heffnd offuer hannem/ oc som

oc som mand siger / saar en høuisk bod aff hannē. Oc taar sige / at hand vil aldri giffue hannē til / imeden der er varmt aff hans Hierte / Ja hand taar trade dybere ind och gøre Dieffuelen en større tieniste oc sige / at skulde hand end brende i Helffuede men Gud er i Himmelen / da vil hand aldri forlade hannem / det hand haffuer brudet hannem imod.

O haardere Hierter end Sten / O Dieffuelens tienere och trelle. Beder den Stackarl hannem om forladelse / for Guds skyld / oc for Jesu Christi nassn skyld / Da bliffuer hand ni gonge Stoltere / vredere och grūmere der aff / det nyder den Stackarl inted gaat at / hand maatte saa gerne haffue det veyer inde at suale sin kaal met. Men er det en Herremand / Borger eller Bonde / som er forstørnit / da mue der Herremend / Borgere eller Bønder omkring hannem / Oc somme veye oc somme true / Suarie och bande / raade och formane / saa lenge ath de

kunde

kunde dog om sier saa bugt paa hannem
hvilcket huercken Gud Fader eller Guds
Søn kunde naa til forne/ Saa saar Men-
niskен ross oc Gud mister sin ære. O skä-
me skamme. Det straffis icke at gode
Christne legge sig i at forlige tho eller fle-
re/ det befalis dem aff Gud/ oc salige ere
de Fredsommelige/ det er/ de som legge
vind paa/ ath skicke fred imellem andre/
Dog er det hans skyld som er fortørnit/ at
Menniskен kand bliffue bønhørd merhan-
nem/ oc Gud kand icke bliffue bønhørd
met hannem / eller formaa saa megit met
hannem.

✿ Ja maatte du sige/ Hand vilde
skille mig ved min ære/hand vilde tage mit
Liff aff mig. Hand slo min Fader ihiel/
Hand krenckte min søster/Hand belaa mig
min hustru saar / hand haffuer giort saa oc
saa mod mig/ oc skulde ieg icke see hans
Hierte blod? Det er altsammen ont oc
bør ath straffis / dog aff øffuerigheden /

effter Guds befalning/oc icke aff dig/Der som huer maatte oc skulde hessne sig selff / da vaare der ingen øffuerighed behoff ath vere.

✿ Ja siger du/ der saar vil ieg klage hannem saar øffrigheden/ at ieg kand saa saa rat aff haunem oc bliffue hessnd offuer hannem/ Naar ieg seer/ at hand saar den oc den Død/ Oc ieg saar en høuisk bod aff hannem / Suar. O du Hessngirrige Skympere. Vor Herre Christus forbiuder dig det Matt: v. oc siger saa. Ver til fredz oc kom offuer ens met din Neste paa Veyen / met det aller første

Oc den hellige Paulus i. Cor. vi. siger Hui lide i icke heller wret? Hui lide i icke helder falsk oc suig? end i skulde gaa saar Dom met eders brødre etc. I gøre den wrat/ i gøre den suig etc. Dom oc Rat er vel god t sig selff/ Men at lide wret/ oc giffue til for Guds skyld/ det er bedre.

✿ Ja siger du/ giffuer ieg hannem en wrat til

wrat til/da er hand stray til rede at gøre mig en anden/Huor lenge skulde ieg saa lider? Huo der træder ormen paa Hoffuedet/ da vender hand hannē braadden igen. Vaa icke ieg lige saa gøre? Suar/ Ney maat du icke/ Men bar heldet gloende kul til hobe paa hans hoffuid/ Rom: xii. det er/giff din vuen Mad om hannem hungrer oc dricke om hannem tørster/Oc lad dig icke offueruinde aff det onde/ men offueruinde du det Onde met det Gode.

✿ Ey siger du det er en haard tale/ Huo kand den høre? Huo kand det gøre? Suar. Du maat icke forargis aff Guds ord/ thi det er Aand oc liff/siger Christus/ hoss Joannem i det vi. Men tag heldet paa at bede trolige Gud der om/ da vil hand bønhøre dig/ at du skalt kunde skicke dig Christelige imod din vuen.

✿ O Himmelske Fader du veedst at meg er skeet wrat aff N. oc N. det klager ieg saar dig/ Oc efterdi at du hassuer

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Det Kongelige Bibliotek / The Royal Library (Copenhagen)

befalet mig at forlade oc tilgiffue min Me-
ste hans skyld oc brøde/ oc du haffuer loff-
uit mig/ ath ieg maa da bliffue ved mine
Synders forladelse/ oc end truet mig der
som ieg vil icke forlade min Meste/ ath du
vilt da bryde op igen met mig/ disligiste
giffuer min skel oc formufft mig det/ at ieg
skal gøre imod min Meste/ som ieg vil hende
oc haffue vdaff hannem/ Oc du forbiuder
mig at komme bulder oc trette aff sted/ oc
at forstyre den menige Lands fred/ met min
heffngirrighed / Jeg kand icke heller bede
min Fader vor der faare/ Ja ieg fortager
dig din are der met/ Thi dig bør at heff-
ne oc icke mig/ Da beder ieg dig for din
Grundløsse Barmhiertighed/ ath du vilt
giffue mig din Hellig Aands Naade/ Først
at ieg maatte komme ihu oc betencke det/
at min skyld er støre mod dig/ oc offuers
maadige støre/ end min Mestis er mod mig/
Der til met/ at ieg maatte betencke din sto-
re redebonhed til at beuise Naade oc forlade

Synden

Synden / och at ieg maatte see mig i spegel paa dig/ at ieg ocsaa kunde lettelige til giffue aff hiertit / det som min Neste hoffuer brudet mig imod / at ieg icke skal bedrøffue den HelligAand/de hellige Engle och mine Jeffn Christne/ om ieg forfølger min medtienere / Oc at ieg maatte vndgaa den pine oc straff/ sō du haffuer beredt til alle heffngirrige/och det ved din kære Søn vor Herre Jesum Christum Amen.

Nu vel/vilt du sige/Jeg vil giffue hannem til / oc huercken gøre hannem ont eller gaat/vden ieg kand skiude effter/naar hans Vogen helder noget/Thi det vil dog nagge mig och gøre mig ont / saa tit som ieg seer hannem/eller tencker der paa. Jeg kand icke saa slet giffue det aff mit hierte/Thi mit liff vaar i fare / min ære vaar i veyskaalen oc al min velferd vaar noget nær borte. Suar Mod denne suare fristelse kant du idelige læse denne effterfølgendis Bøn som er en al-

 minde-

mindelig Bøn mod alle fristelser/som komme it Menniske paa/naar hand haffuer angrit oc ruit sine Synder / och er kommen til nogen roligheed paa sin Samuittigheds vegne.

O Almectige Gud och Barmhiertige Fader/nu kommer Satan igen til mig/met siu andre Aander/ verre end hand vaar selff til forne/oc vil atter vere om borde met mig oc henger mig hart paa halsen / met ny fristelser/til M. oc M. Synd/ oc vil kõme mig i fald paa ny igen. Mit kød och blod begynder at fulne oc lade drage / Ja at efterfølge Dieffuelen / som it Kød til slagterboden/ och kand nu inted andet tencke end det samme/lige som du icke skulde vere til stede eller vide noget der aff. Louen holder vnder Høyen/offuer en side fra mine øyen/lige som der vaare ingen formaledidelse til. Satan hutsmer met sin hale/ och egger mig fast til Synden igen . Oc den syndelige lyst er allerede rod fest i mit Hierte igen som til forne /

saa at

saa ath ieg bier eckon effter Aarsage / effter tid oc sted / at fuldkomme samme synd / Sātycken er giort. Jeg arme Flue er falden i garnit / den Ederkoppe sider op i draaen / oc vil ruse til och sue Blodet aff mig och tage liffuit aff mig.

O mig arme wsle Stackarl oc Stympere / Gaar ieg nu lenger frem / da forkaster ieg atter igen aldelis / din Faderlig hiertens vilie oc wenskab / Ja der hoss ocsaa min Salighed / oc en god Samuittighed oc rolighed som ieg daar nu kommen til.

Nu saar Dieffuelen mact at klage mig an paa ny igen. Nu faar Louen sin krafft igen / at straffe oc forunaledide mig / Nu saar ocsaa mit Hierte oc min Aand / som ieg klager dette met saar dig / aarsage til at straffe mig paa ny igen / Nu bliffuer det siste verre end det forste / Nu opuecker ieg din vrede offuer mig igen och gior mig selff en stor wbaadelig skade / baade til Liff oc Sial / Ja

ey stor affdragt der hoss/aff min Naring oc
biering/som vil gaa til bage for mig/oc for-
mundskis baade pendinge oc andet gaat/som
du vndsetter mig met / naar ieg kand tage
mig vare/at ieg icke falder i fristelser ige. Al-
le de gode stedet aff den hellige Scrifft som
ieg skulde nu bruge/ at affuerre saadant an-
fald met/de ere mig saa stemmede saare/lige
som ieg haffde aldri last eller hørt dem/Saa
forblindis ieg til met.

O Fader det vaar icke saa talet mel-
lem dig oc mig arme Synder/nu der ieg sick
Syndernis forladelse / oc din Søns Jesu
Christi legeme oc blod til ey stadfestelse der
paa/da bad ieg dig/oc da loffuede du at staa
met mig/at ieg skulde icke falde i Synd igen
Hui lader du mig nu løss? Hui slipper du
haanden aff mig? Er icke din Høyre haand
sterck nock/at holde mig til bage? Est ey du
min hiurde? Er ieg ey dit arme Faar/her er
Vlffuen til

til stede / oc slaber bort met mig. O Fader Fader / hielp hielp nu / for vor Herris Jesu Christi hellige pinis och dødis verd skyld / drag mig til dage til dig igen / Mock er her synd et / ia alt for meget / Mock er her laagerit oc kellit met mit Kød oc blod / Faa mig andet at tencke / tale oc gøre / Bortag al aarsage fra mig tid oc sted til min onde forsat / oc viis Dieffuelen sin vey fra mig / met de ord / som din kare Søn vise hannem bort met / vige bort du Satan etc. Och lad du Fader / dine hellige Engle komme och tiene mig trint omkring / Lad mig icke bedrøffue den Hellig Aand / eller drisfue hannem fra mig som det er i Veyskaalē. Vnd mig at tencke mig rat om / huad fare her er paa ferde / oc at her er andet at gøre / end saa lade mig ledsage aff Synden / Døden oc Dieffuelen / hen fra dit Ansict / til den euige pine. Affuerie det for din Kare Søns Jesu Christi rosens blod skyld / Da bliffuer ieg ved en god Samuittighed / huor met ieg kand rette-

lige kalde paa dig / tacke dig / oc gaa frem i mit embede / dig til ære / och min fattige Neste til gode. O Hielp / hielp / hielp / Kære Fader vdi Jesu naffn / Dig ske ære ved han nem til euig tid; Amen.

DEtte som her er screffuit om fred oc enighed om forligelse och tilgiffuelse mellem bøder och broder / mellem Neste oc Neste / bør ingen at vende hen mod øffrigheds straff oc heffn / som det er befalit aff Gud / at heffne effter Louen / och hører denne røst besynderlige til øffuerigheds embede / som saa liuder. Giff mig heffn / ieg vil vederligge / ieg vil straffe / enten selff / eller ved andre / Och det for disse tre sager skyld / først at Retferdighed maa haffue sin gong / Thi det hør til Guds retferdighed, at Misdedere skulle rettis oc borttagis / der sō Barmhiertighed icke kand recke til dem. Der nest ath

de wskyl-

de Wskyldige kunde beskermis oc forbagtingis/paa det siste for it exempel skyld/at andre kunde see sig i spegel oc tage sig vare. Oc Gud vil at øffuerigheden skal icke vere forsømmelig i samme sit Embede / Thi hand vil at tuct oc Fred skulle aluorlige hanthaffuis oc beskermis/sō Louen siger/ Du skalt icke spare en Wisdedere / men tage hannem aff dage/ Ja der saare/ haffuer Gud skicket Lands Regement oc Herredømme/och holder dem ved mact / och end vnder tiden forvandler dem/som Daniel ii. siger. Gud forvandler Riger/oc skicker dem til veye/ Der saar er øffuerigheds straff en loulig straff/aff Gud befalit/offuer Røffuere/Horfolck/Tagerfolck/ Wenedere/ Voldzmend och andre saadanne/som bliffue effter Louen saar dom offuervundne oc dømte/ Der saar siger ieg / bør ingen at vende det hen til øffuerigheds straff / som ieg haffuer screffuit i denne lille Bog om en broderlig forligelse oc tilgiffuelse. Thi disse tho / som er øffuerigheds embede

oc en

och en Broderlig forladelse och tilgiffuelse/ maa mand icke blande til sammen / som den wgudelig Julianus giorde och spaattede det hellige Euangelium / lige som de Steder der forbiude en Christen broder/at heffne sin skade paa sin Jenff Christen der haffuer fortørnit hannem/ skulde kunde forhindre oc fortage øffuerigheds straff oc den menige Lands Fred och Regement/ Och hine Gendøbere haffue ocsaa giffuit saadant faare / men denne Regel skulle fromme Christne beholde/at det hellige Euangelium styrcker oc stadfester øffuerigheds embede / oc Lou och Rat i Land oc Rige / som komme offuer ens met vor Skel oc fornufft / som det beuises off det xiii. Capittel til de Romere.

Der er stor skel imellem Beskermelse oc Heffngirrighed / Beskermelse er at fordagtinge den wskyldigis liff / godz oc ære / rettelige oc loulige/ vden al begering oc hadskhed til at gøre den anden skade. Men heffngririghed er en hadsk begering i Hiertit oc en Sind

optend

optend til vrede och ath gøre sin neste skade.
Det som nogen vil wrettelige tage dit Liff
heller Gods fra dig/da er det io retfærdigt/
ath du besøger øffuerigheden om hielp och
beskermelse/som S. Pouil appellerer til Key-
serey. Men her skalt du lade din hadskhed
oc Hessingirrighed vere borte/ at du vilt icke
gøre din Neste skade/ for hand giorde eller
vilde gøre dig skade/ Lider du spaat och spe-
forhaanelse oc skendzord/ da giff vel act paa
naar det er behoff at rense dig der faar/ och
naar det er icke behoff. Thi da er det behoff/
naar det hellige Euangelium bespaartis der
offuer heller oc naar der settis saadān it bren-
demercke paa dig/ som anten forarger den
Christen Menighed/eller gør den almindе-
lig fred oc endrectighed skade oc affdragt/
som den hellige Athanasius lagde sig fra/
haade Troldom oc andet/ som hans vedер-
part haffde oplagt om hannem. Vdi saadan-
ne Sager/er beskermelse nødactig/och mand
kand alligeuel beholde en god Samuittighed

der hoff-

der hoff / oc end bede for sin vederpart / och ligeuel fordagtinge sin ære / mere for andris end for sin egen skyld.

✿ Hvis der falde mange andre Skedz ord / baade vdi druckenskab (disuerre /) oc aff wbesindighed / vonkundighed oc daarlighed / som huercke gøre det hellige Euãgelio skade / heller de Christne forargelse / heller den mennige fred oc roligheds nogen forhindrelse / den kand mand sla igennem den store Hold / Thi det er icke behoff at ligge sig saadant fra / fordi der vil voxe mere ont vdaff / saa at Land oc Rige kand forstyres der offuer / Saadan fare bør en Christen ath forstaa oc offuerueye oc stille sin vredactighed oc heffngirrighed der saare oc dricke nogen wret vdi sig / for den almindelig fred och roligheds skyld / oc icke kiffue oc trette / for det / som hand kand vel giffue til for Gvds skyld / Thi det er Gud teckeligt oc behageligt / som Jesus Syrach siger / Capite / xxviii. Den som holder sig aff kiff oc trete

hand

hand forminderoc affliger Synderne. Ingē bør helder at tage aarsag her aff/ til at fortørne sin Neste. Thi at de sō dette ville gerne gøre/falle snart i offrighedes Suerd oc straff/ om deris Neste vil end gerne giffue dē til.

Her vilde ieg at alle Sognepræstere Huer saa langt i det mindste som hans Siele sorrig recker/vilde vere de rette Pacifici Matth.v. oc vere om borde met hine Hefftigirrige/ aregirrige oc Hoffmodige Hierter/ som tage lidet oc gøre meget vdaff/oc at de vilde hart holde dem/den fattige Gud oc den fattige Christum saare/som de saa ringe acte oc saa høylige foracte/ath de maatte end bliffue bønhørde met dē/ ydermere end nogē deris kødelig ven/it armt dødeligt Menische. Gud kand end ocsaa ihuor arm de holde hānē at vere/ baade vepe ved dē/oc end true dē saa at det suier effter/ oc gør va paa det siste Thi hād kād sla baade Liff oc Siel ned i Helues de. Matth. y. Fredsēe Gud vnde oss fredsōmelige at leffue inz huer andre/ vdi vor Herre Jesu Christo suien.

Prentet i Københaffn.

Vbi bonum: ibi patria
der som eth minske lust er
ath leffue, der er hans
foederne land

Nar en quinde sliffer fyrig
i kielighed, saa kand de ische
stille hinde, uden wed dede
Sapientes dicunt

At kusched hafer sin waninge
helst ij fattigis husse, di lader
dem nye mz sine husse, Thij
kuschz ved ische at sige om store husse

Ingen stor kierlighz kand lenge
dellis

Der for suart at worte en quide
mod sin wilie: som ath
holden en hos lopper ij hoedi ste
Solskind:

En quinde er eth uetemelig
dyur, der kand mz Bettzed
eller nogen hegethe igen holdis

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Det Kongelige Bibliotek / The Royal Library (Copenhagen)

Tilskrifterne i denne Bog er
gjort af Peder Jensen Wiel,
Præst i Lyngby-Alsø i Nørre
Holland i 1570 erm. Den
har været indbundet sammen
med Niels Palladius, om
Drukkenskab (se Carl Petersens
Udg. Kbh. 1907 s. 55 f.)

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Det Kongelige Bibliotek / The Royal Library (Copenhagen)

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Det Kongelige Bibliotek / The Royal Library (Copenhagen)

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Det Kongelige Bibliotek / The Royal Library (Copenhagen)